

EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM
TERMÉSZETTUDOMÁNYI KAR

Erősen reguláris gráfok

és a véges egységtávolsággráf

BSc elemző matematikus szakdolgozat

Jászfalusi Borka

Témavezető:

Dr. Sziklai Péter

Köszönetnyilvánítás

Szeretném megköszönni témavezetőmnek, Sziklai Péter tanár úrnak, hogy bevezetett a gráfok világába akkor, mikor még csak ismerkedtem a matematikával, illetve köszönöm a témaválasztást, kedves lett számomra az ebben a pár hónapban kutatott terület.

Továbbá szeretnék köszönetet mondani barátaimnak, tanulótársaimnak, akikkel az évek során rengeteg közös tanulás segítségével jutottunk el idáig.

Köszönöm családomnak és barátomnak a kitartó támogatást, hálás vagyok azért, hogy minden helyzetben mögöttem álltak az elmúlt évek során.

Tartalomjegyzék

Bevezetés	4
1. Véges testek	5
1.1. Lineáris algebrai alapok	5
1.2. Testbővítések	5
1.3. Sajátértékek	6
2. Reguláris gráfok	7
2.1. Gráfelméleti alapok	7
2.2. Reguláris gráfokkal kapcsolatos tételek	7
3. A gráf megalkotása	8
3.1. A q^2 rendű test elemei	8
3.2. Motiváció a gráfok kialakításához	8
3.3. A gráf kialakítása	10
4. A gráf elemzése	12
4.1. A gráf tulajdonságai	12
4.2. Sajátértékek kiszámítása	14
4.3. A rétegek felépítése	18
4.4. Az 1. rétegek által feszített részgráfok	19
4.5. A rétegek méretei	20
4.6. A rétegek által kifeszített részgráfok fokszámai	22
5. Konklúzió	26

Bevezetés

A szakdolgozati témák között számtalan érdekes kérdéskör került meghirdetésre. Először - a meghirdetett témák közötti választás után - "szép gráfok"-ról terveztem megírni a dolgozatomat, majd az erősen reguláris gráfokra esett a választás. Végül a konkrét irányvonal - amely a véges testeken vizsgált egységtávolsággráfok összehasonlítása volt az erősen reguláris gráfokkal - csak később alakult ki. A témaválasztást egyáltalán nem bántam meg: egy olyan témában, kutatásban vehettem részt, amely végül sokkal érdekesebb és összetettebb lett, mint amelyre korábban számítottam. Az érintett témakör is bővelkedett szép gráfokban - a kiválasztott témánál maradván - amelyek szimmetrikusak voltak, rengeteg automorfizmussal rendelkeztek. A különböző paraméterekkel leírható gráfok ábrázolásához a *sage* programnyelvet hívtam segítségül, amellyel sikerült azokat ábrázolni és beépíteni a szakdolgozatomba.

Az első két fejezetben azokat a lineáris algebrai, csoportelméleti, gráfokkal és sajátértékekkel kapcsolatos definíciókat és tételeket írtam le, amelyek a későbbi részek megértéséhez szükségesek.

A harmadik fejezetben a kutatott gráf megalkotása került a középpontba, ahol leírom, hogyan feleltetem meg a másodfokú bővítéssel létrehozott véges test elemeit a gráf csúcsainak, milyen műveletek szükségesek az egységtávolsággráf kialakításához a halmazon, illetve az egységtávolsággráffal kapcsolatban megemlítek néhány klasszikus problémát.

Dolgozatom harmadik része a gráffal kapcsolatos vizsgálatok kielemezése. Az egységtávolsággráf rengeteg szép tulajdonsággal rendelkezik, hasonlóan az erősen reguláris gráfokhoz, ezért a gráfot különböző automorfizmusai illetve spektruma szerint, majd különböző rétegekre bontás után, ezeknek a rétegeknek a tulajdonságai alapján vizsgáltam meg.

Az utolsó része a szakdolgozatomnak összefoglalja a kutatásom eredményeit, hogy a gráf mennyiben hasonlít az egységtávolsággráfokhoz illetve az erősen reguláris gráfokhoz.

Szeretném kiemelni, hogy dolgozatom főként megfigyeléseket, sejtéseket tartalmaz, többségében kis méretű példákra, illetve a megfelelő táblázatokban a sajátértékeket a korábban már említett *sage* programnyelv segítségével találtam meg.

1. Véges testek

1.1. Lineáris algebrai alapok

1.1. Definíció. Egy R egységelemes gyűrűt *ferdetestnek* hívunk, ha a szorzásra nézve is van inverz, azaz $\forall 0 \neq a \in R$ -hez $\exists a' \in R$, hogy $aa' = 1$. Egy ferdetestet *testnek* nevezünk, ha a szorzás kommutatív.[4]

A következő definíciók és tételek (1.2.-1.10.) leírásához a [2] könyvet vettem alapul.

1.2. Definíció. Az 1 szám n -edik gyökeit n -edik *egységgyököknek* nevezzük. Ezek $\mathbb{C}$ -ben a $\cos(\frac{2k\pi}{n}) + i \sin(\frac{2k\pi}{n})$ alakú számok, ahol $k \in \mathbb{Z}$. Legfeljebb n darab n -edik egységgyök van, egy algebrailag zárt testben pontosan n .

1.3. Definíció. A $g(x)$ alakú pontok halmazát, ahol g befutja G permutációcsoport vagy transzformációcsoport elemeit, az x *pályájának* (*orbitjának*) nevezzük, és $G(x)$ -szel jelöljük. A pálya elemszámát a *pálya hosszának* hívjuk.

1.4. Definíció. Egy g csoportelem *rendje* a különböző hatványainak száma. Jele: $o(g)$. Az n jó kitevője g -nek, ha $g^n = 1$.

1.5. Tétel. Minden véges test elemszáma prímszám.

1.6. Definíció. Ha R egységelemes gyűrű, akkor az invertálható elemek csoportot alkotnak a szorzásra. Ez az R multiplikatív csoportja, jele $R^\times$.

1.7. Tétel. Minden véges test multiplikatív csoportja ciklikus.

1.8. Tétel. Minden $q = p^k$ prímszámra izomorfia erejéig pontosan egy darab q elemű test létezik. Ebben $b + b + \dots + b = 0$ (p darab b -re), azaz p a test karakterisztikája. Az $x \mapsto x^{p^i}$ hatványra emelések, $i = 0, 1, \dots, (k-1)$ -re az ún. Frobenius-testautomorfizmusokat adják.

1.2. Testbővítések

1.9. Definíció. Ha R gyűrű, akkor $S \subseteq R$ részgyűrű, ha S gyűrű R műveleteire, és *résztest*, ha maga is test R műveleteire nézve.

1.10. Definíció. Ha K részteste L -nek, akkor *testbővítésről* beszélünk. Ha $\alpha, \beta, \dots \in L$, akkor $N = K(\alpha, \beta, \dots)$ a legszűkebb olyan részteste L -nek, amely K -t és az $\alpha, \beta, \dots$ elemeket tartalmazza.

1.11. Megfigyelés. Minden test vektortér minden résztestje felett.

1.3. Sajátértékek

1.12. Definíció. $k_A(x) = \det(A - xI)$ az A mátrix *karakterisztikus* polinomja. [2]

1.13. Tétel. $M \in T^{n \times n}$, az M *karakterisztikus polinomja* $k_M = \det(M - xI)$, és ennek *gyöktényezős alakja* $(-1)^n(x - \lambda_1)\dots(x - \lambda_n)$, esetleg T lezártjában. A k_M *karakterisztikus polinom gyökei* az M *sajátértékei*. [3]

1.14. Definíció. V vektortér, $A \in \text{Hom}V$ és $v \in V$ (vagy $A \in T^{n \times n}$ és $v \in T^n$). Ha $Av = \lambda v$, ahol $v \neq 0$ (de λ lehet nulla), akkor λ *sajátértéke*, v pedig egy λ -hoz tartozó *sajátvektora* A -nak. [3]

2. Reguláris gráfok

2.1. Gráfelméleti alapok

A következő három definíció (2.1.-2.3.) a [4] könyvben található meg.

2.1. Definíció. Egy G hurokmentes gráf k színnel kiszínezhető, hogyha minden csúcsot ki lehet színezni k szín felhasználásával úgy, hogy bármely két szomszédos csúcs színe különböző legyen. G kromatikus száma $\chi(G) = k$, ha G k színnel kiszínezhető, de $k - 1$ színnel nem.

2.2. Definíció. Egy n csúcsú gráfot reprezentálni tudunk egy $n \times n$ -es $A(G) = (a_{ij})$ mátrixszal a következő módon:

$$(a_{ij}) = \begin{cases} k, & \text{ha az } i\text{-edik és } j\text{-edik pont között } k \text{ darab párhuzamos él halad} \\ l, & \text{ha } i = j \text{ és az } i\text{-edik ponthoz } l \text{ darab hurokél illeszkedik} \end{cases}$$

(Irányított gráfokat is megadhatunk ilyen módon, csak ott a_{ij} az i -edik pontból a j -edik pontba vezető élek száma.) Ezt az $A(G)$ mátrixot a G gráf *szomszédsági (adjacencia) mátrixának* nevezzük. Egyszerű, irányítatlan gráf esetén ez egy szimmetrikus 0-1 mátrix, a főátlójában 0-kkal.

2.3. Definíció. k -reguláris egy gráf, ha minden pontjának foka k .

2.4. Definíció. A G gráfot (n, k, λ, μ) paraméterű *erősen reguláris gráfnak* nevezük, ha a csúcsok száma n , a gráf k -adfokú reguláris, két összekötött pont közös szomszédainak száma λ , két összekötetlen ponté pedig μ . [1]

A $\mu = 0$ nem túl érdekes eset, ekkor a gráf néhány diszjunkt K_{k+1} gráfra bomlik, minden más esetben az erősen reguláris gráf átmérője 2.

2.2. Reguláris gráfokkal kapcsolatos tételek

2.5. Állítás. Egy r -reguláris gráfnak r mindig a legnagyobb sajátértéke, a hozzá tartozó sajátvektor pedig az $(1, \dots, 1)$. [1]

2.6. Állítás. Legyen Γ egyszerű gráf, legyen A a szomszédsági mátrixa és legyenek $\lambda_1, \dots, \lambda_n$ ennek sajátértékei. Végül legyen Δ a maximális fokszám. Ekkor:

1. A sajátértékei valósak (és n darab van).
2. $|\lambda_i| \leq \Delta$
3. Ha Γ összefüggő, akkor a legnagyobb sajátérték egyszeres multiplicitású.
4. Ha Γ k -reguláris, akkor k sajátérték.
5. Ha Γ k -reguláris páros gráf, akkor $-k$ is sajátérték. [1]

3. A gráf megalkotása

3.1. A q^2 rendű test elemei

Nézzünk egy q elemű véges testet (jelölése: $\mathbb{F}_q$), melynek az elemei adottak. Ha ezt a testet egy másodfokú irreducibilis polinommal bővítjük, akkor létrehozunk egy másodfokú testbővítéssel a q^2 rendű véges testet. A létrehozott véges test elemeinek később a gráf csúcsait feleltetem meg.

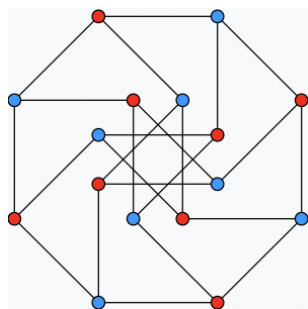
3.2. Motiváció a gráfok kialakításához

A kiindulópontja a kutatásomnak az egységtávolsággráf vizsgálata volt. A gráf klasszikus problémái rengeteg matematikust foglalkoztatnak és foglalkoztattak is már. A következőkben pár érdekességet szeretnék elmondani a gráfról.

Vegyünk az euklideszi sík összes pontját, mint a gráf csúcsait és az összes egységtávolságot ezen csúcsok között, mint éleket: ez az euklideszi egységtávolsággráf.

A célom az volt, hogy az utóbbi gráfnak a véges testek feletti analogonját definiáljam, vizsgáljam.

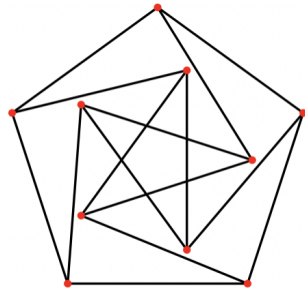
Szokás egységtávolsággráfnak hívni ennek a gráfnak a részgráfjait is (tipikusan véges részgráfjait), azokat a gráfokat, amelyeknek éllel összekötött csúcspárjait el tudjuk helyezni egységtávolságra a síkban, nem foglalkozva azzal, hogy egyes nem szomszédos párok is esetleg egységtávolságban lehetnek. Például a Möbius-Kantor gráf is lerajzolható így módon.

1. ábra: A Möbius-Kantor gráf a síkban

Az előző definíció alapján a Petersen-gráf (sőt, az általánosított Petersen-gráfok is) lerajzolhatók egységtávolsággráfként.

2.ábra: A Petersen-gráf

A következő pár pontban néhány érdekes kérdést soroltam fel, melyeket már vizsgáltak az egységtávolsággráffal kapcsolatban.

- Mennyi a kromatikus száma? [5]
- Mennyire lehet sűrű egy egységtávolsággráf? [6]
- Hogyan terjesszük ki magasabb dimenziójú euklideszi terekre? [7]
- Tartalmaz-e Hamilton-kört vagy sem? [8]
- Hány élük lehet a csúcspontjaik számának arányában?

A kromatikus szám vizsgálata adott csúccsal rendelkező egységtávolsággráfokon történik. Hedwiger és Nelson így találták meg a 7 csúcsú egységtávolsággráfot, mely 4 színnel kiszínezhető, ami ebben az esetben egy alsó korlát, John R. Isbell pedig a hetes felső korlátot fedezte fel.

A második kérdésre, hogy mennyire lehet sűrű egy egységtávolsággráf, megoldásként alsó korlátot sikeresen adtak, a felső korlát kérdése viszont még mindig a matematika egyik megoldatlan kérdése.

A harmadik problémát viszonylag átfogóan tudták kutatni, a negyedik kérdés egy NP-teljes problémára vezet vissza, míg az ötödik egy fontos nyitott kérdés a mai napig.

3.3. A gráf kialakítása

Az előző alfejezetben az euklideszi egységtávolsággráfot $\mathbb{R} \times \mathbb{R}$ pontjain definiáltuk. $\mathbb{R} \times \mathbb{R}$ -et megfeleltethetjük $\mathbb{C}$ -nek, ami egy kétdimenziós vektortér a valós számok halmaza felett, tehát egy másodfokú testbővítés végrehajtásával jön létre. A pontok maradnak, a vektorokból testelemek lesznek, a távolság a komplex normának feleltethető meg.

Ezek alapján vizsgáltam meg, mi történik, ha egy véges $\mathbb{F}_q$ testre az $\mathbb{F}_q \times \mathbb{F}_q$ síkon, vagy még inkább a neki megfeleltetett $\mathbb{F}_{q^2}$ alaphalmazon definiálom az egységtávolsággráfot.

Elsőként azt fontoltam meg, milyen művelet feleltethető meg a vizsgált testben a konjugálásnak. Ez a leképezés egy másodrendű automorfizmus, amely a kis test elemeit helybenhagyja ($\mathbb{C}$ -ben az $\mathbb{R}$ elemeit, $\mathbb{F}_{q^2}$ -ben az $\mathbb{F}_q$ elemeit). Ilyen tulajdonsággal rendelkező leképezés a véges testben a q -adik hatványra emelés.

$\mathbb{C}$ -ben az egységtávolság, mint már fentebb említettem, a komplex normából jött ($x\bar{x} = 1$). Ha a konjugálás a testben a q -adik hatványra emelésnek feleltethető meg, akkor ebben az esetben legyen az egységtávolság az $xx^q = x^{q+1} = 1$.

A következő táblázatban megtalálható összefoglalva a konjugált, a kétszeres konjugált, illetve az egységtávolság x, y elemek között a komplex és a q^2 rendű véges test felett.

Halmazok	$\mathbb{R} \times \mathbb{R} \sim \mathbb{C}$	$\mathbb{F}_q \times \mathbb{F}_q \sim \mathbb{F}_{q^2}$
Konjugált	$\bar{x}$	x^q
Konjugált a résztesten	$x \in \mathbb{R} : \bar{x} = x$	$x \in \mathbb{F}_q : x^q = x$
Kétszeres konjugált	$\bar{\bar{x}} = x$	$(x^q)^q = x^{q^2} = x$
Egységtávolság	$(x - y)(\bar{x} - \bar{y}) = 1$	$(x - y)(x - y)^q = 1$

1.táblázat: Konjugált és egységtávolság a két halmazon

Ezen tulajdonságok alapján alakítottam ki G_q -t, azt az egységtávolsággráfot az $\mathbb{F}_{q^2}$ halmazon, ahol a csúcsok megfeleltethetőek a véges test elemeinek, x és y között pedig akkor vezet él, ha $(x - y)^{q+1} = 1$.

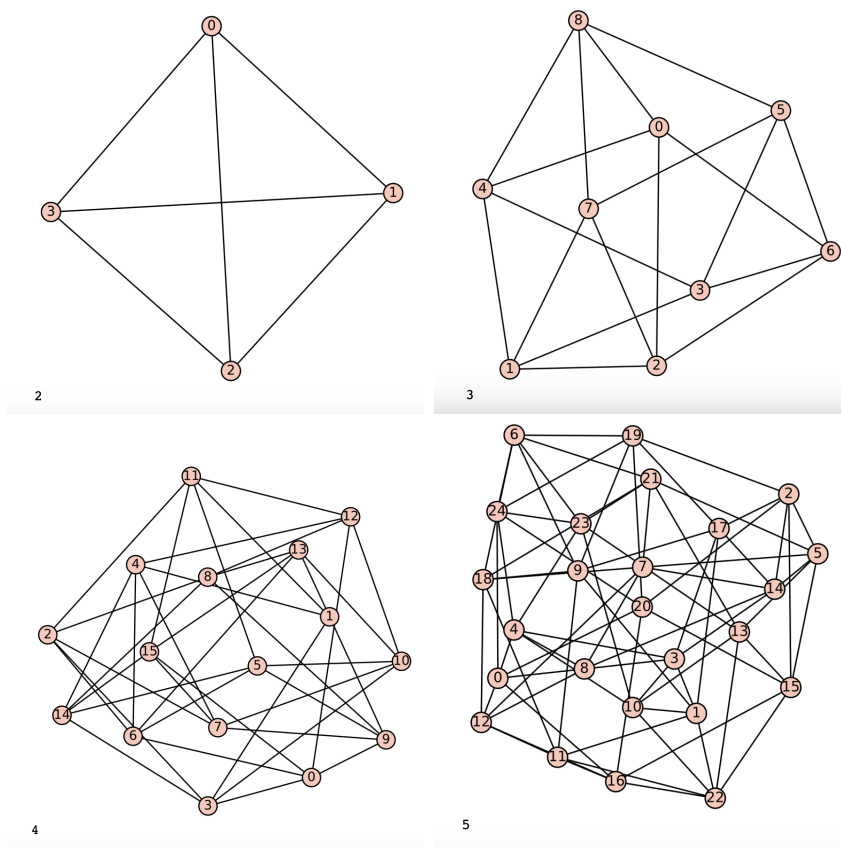
3.1. Állítás. A kapott gráf irányítatlan gráf lesz, azaz $(x - y)^{q+1} = (y - x)^{q+1}$.

Bizonyítás. $(x - y)^{q+1} = (-1)^{q+1}(y - x)^{q+1}$.

A bizonyítást két esetre lehet bontani, az első eset ha q páratlan, a második, ha q páros.

I. Ha q páratlan, akkor $q + 1$ páros lesz, így $(-1)^{q+1} = 1$.

II. Ha q páros, abban az esetben a $(-1) = 1$ -gyel, tehát a hatvány ugyanazt fogja adni. $\square$

3.ábra: Különböző q esetekben a gráf

3.2. Megjegyzés. Érdekes észrevétel, hogy $q = 2$ esetben egy teljes gráfot kapunk, amely erősen reguláris $(4,3,2,*)$ paraméterrel, $q = 3$ -ra a 9 csúcsú Paley-gráfot amely egy $\text{srg}(9,4,0,1)$, $q = 4$ -re pedig a Clebsch-gráfot lehet felfedezni $(16,5,0,2)$ paraméterrel.

4. A gráf elemzése

4.1. A gráf tulajdonságai

A következő fejezetekben azt vizsgáltam, milyen tulajdonságokkal rendelkezik a kialakított G_q gráf az euklideszi sík ponthalmazán definiált egységtávolsággráfiához képest.

Az euklideszi egységtávolsággráfra igaz volt, hogy a sík minden egybevágósága (eltolás, forgatás, tükrözés) automorfizmus a gráfon, tehát a gráf csúcstranzitív. Ha felosztjuk (partíciónáljuk) a ponthalmazt az origótól (azaz a 0-tól) való távolság szerint, akkor az origó stabilizátora minden egyes osztályt saját magán belül permutál. A G_q gráfon is igaz lesz ennek természetes analogonja.

A következőkben háromfajta egybevágóságot igyekeztem G_q -n is megtalálni különböző műveletek segítségével.

1. Eltolás

$\mathbb{R}$	$\mathbb{C}$	$\mathbb{F}_{q^2}$
$(x, y) \mapsto (x, y) + \underline{\mathbf{v}}$	$z \mapsto z + \mathbf{v}$	$w \mapsto w + \mathbf{v}$

2.táblázat: Eltolás az $\mathbb{R}$, $\mathbb{C}$ és az $\mathbb{F}_{q^2}$ halmazon

4.1. Megjegyzés. Az egyes esetekben $\mathbf{v}$ és $\underline{\mathbf{v}}$ rögzített, $x, y \in \mathbb{R}$, $z \in \mathbb{C}$ és $w \in \mathbb{F}_{q^2}$.

2. Forgatás

$\mathbb{R}$	$\mathbb{C}$	$\mathbb{F}_{q^2}$
$(x, y) \mapsto \mathbf{F}(x, y)$	$z \mapsto z(\cos \alpha + i \cdot \sin \alpha)$	$w \mapsto w\epsilon$

3.táblázat: Forgatás az $\mathbb{R}$, $\mathbb{C}$ és az $\mathbb{F}_{q^2}$ halmazon, ϵ egy $(q + 1)$ .egységgyök

4.2. Megjegyzés. A valós számsíkon az α szöggel való forgatás egy forgatási mátrixszal adható meg, amit a táblázatban F-fel jelöltem.

$$\mathbf{F} = \begin{pmatrix} \cos \alpha & -\sin \alpha \\ \sin \alpha & \cos \alpha \end{pmatrix}$$

Komplex esetben z -t megszorozzuk egy olyan komplex számmal, amelynek 1 a hossza (hiszen így nem nyújtja illetve zsugorítja z -t), így megkapjuk az α szöggel elforgatottját z -nek.

A véges test halmazán a távolságokat $(c(x-y))^{q+1}$ képlettel számoltam ki, ahol a komplex eset mintájára olyan c -vel kell szorozni a rögzített pontot, amelyre teljesül, hogy $c^{q+1} = 1$, azaz egy $(q+1)$. egységgyökkel.

4.3. Megfigyelés. Az $\mathbb{F}_{q^2}$ testben $(q+1)$ darab $(q+1)$. egységgyök van.

Bizonyítás. A véges test multiplikatív csoportja ciklikus. Az általunk vizsgált esetben ennek a csoportnak $q^2 - 1$ eleme van. Legyen ω egy generátor elem, látható, hogy a multiplikatív rendje $q^2 - 1$. Mivel $\omega^{(q-1)(q+1)} = 1$, ezért $(\omega^{k(q-1)})^{q+1} = (\omega^{(q-1)(q+1)})^k = 1$ tehát $\omega^{k(q-1)}$ $(q+1)$. egységgyök lesz minden $k = 1, 2, \dots, q+1$ -re. □

3. Tükrözés

$\mathbb{R}$	$\mathbb{C}$	$\mathbb{F}_{q^2}$
$(x, y) \mapsto (x, -y)$	$z \mapsto \bar{z}$	$w \mapsto w^q$

4.táblázat: Tükrözés az $\mathbb{R}$, $\mathbb{C}$ és az $\mathbb{F}_{q^2}$ halmazon

A véges test fölött további testautomorfizmusokat kaphatunk, például vehetjük p karakterisztikával a p -edik hatványra emelést, vagyis a Frobenius-automorfizmusokat, hiszen ebben az esetben a hatványra emelés összegtartó lesz. Nézzük meg a p -edik hatványra emelést az $(x-y)^{q+1} = 1$ egyenleten. Az $1^p = 1$, $(x-y)^{p(q+1)}$ pedig a karakterisztika miatt egyenlő lesz $(x^p - y^p)^{q+1}$, tehát valóban megtartja az 1 távolságot.

További kérdés lehet a gráf regulárisága, ami szintén egy speciális tulajdonsága az egységtávolsággráfnak.

4.4. Megfigyelés. Az egységtávolsággráf az $\mathbb{F}_{q^2}$ halmazon $(q+1)$ -reguláris lesz.

Bizonyítás. A gráfon végrehajtott egybevágóságok automorfizmusok, tehát a gráfot el lehet tolni úgy, hogy a 0-ban legyen a vizsgálandó csúcs.

A 0-tól 1 távolságra pontosan a $(q+1)$. egységgyökök találhatóak. □

4.2. Sajátértékek kiszámítása

A gráfok elemzésének gyakori eszköze az adjacencia mátrix spektrumának vizsgálata.

Erősen reguláris gráfok esetében az adjacencia mátrix felépítéséből megállapítható, hogy a gráf erősen reguláris-e, illetve a legnagyobb sajátérték a k lesz, egyszeres multiplicitással, a maradék kétféle sajátérték pedig kifejezhető a gráf paramétereinek segítségével.

A kutatás során (ahogyan azt a bevezetésben is említettem) főképpen kísérleti eredmények születtek, sok megfigyelés szerepel a szakdolgozatomban, viszonylag kevés bizonyítással és kisebb méretű gráfok ($q \leq 49$).

A következő pár megfigyelés azokat a sejtéseket tartalmazza, amelyeket a sajátértékek különböző csoportosítása után fedeztem fel.

4.5. Megfigyelés. *A különböző esetekben $q+1$ lesz a legnagyobb sajátérték, egyszeres multiplicitással, a többi sajátérték multiplicitása pedig $q+1$ -gyel osztható.*

4.6. Megfigyelés. *Ha q prím, akkor q különböző sajátértéke lesz a gráfnak, $q+1$, mint legnagyobb sajátérték, egyszeres multiplicitással, a maradék $q-1$ különböző sajátérték pedig $q+1$ -szeres multiplicitással.*

4.7. Megjegyzés. Ha q prím, illetve az 5 vagy a 7 hatványaival volt egyenlő, a sajátértékek konkrét értékenek vizsgálata nehéz volt, sejtésként gyökös kifejezéseket sikerült felírni, de konkrét megfigyelés nem született velük kapcsolatban.

```
2 ^2 rendű test
[-1.0, 3.0] - sajátértékek
[3, 1] - multiplicitások
[1.0, 0.333333] - multiplicitások (q+1)-gyel leosztva
2 - különbözőféle sajátértékek
```

```
3 ^2 rendű test
[4.0, 1.0, -2.0] - sajátértékek
[1, 4, 4] - multiplicitások
[0.25, 1.0, 1.0] - multiplicitások (q+1)-gyel leosztva
3 - különbözőféle sajátértékek
```

```
5 ^2 rendű test
[6.0, -1.236068, 3.236068, -2.618034, -0.381966] - sajátértékek
[1, 6, 6, 6, 6] - multiplicitások
[0.166667, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0] - multiplicitások (q+1)-gyel leosztva
5 - különbözőféle sajátértékek
```

```
7 ^2 rendű test
[8.0, -2.048917, 2.356896, 2.692021, -4.493959, -1.109916, 1.603875] - sajátértékek
[1, 8, 8, 8, 8, 8, 8] - multiplicitások
[0.125, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0] - multiplicitások (q+1)-gyel leosztva
7 - különbözőféle sajátértékek
```

11 ² rendű test
[12.0, -3.107688, -0.724724, 0.757587, 2.357872, 5.716953, -4.795755, -3.092401, -2.745571,
0.176312, 4.457415] - sajátértékek
[1, 12, 12, 12, 12, 12, 12, 12, 12, 12] - multiplicitások
[0.083333, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0] - multiplicitások (q+1)-gyel leosztva
11 - különbözőféle sajátértékek

13 ² rendű test
[14.0, -6.29623, 0.239637, 0.870638, 3.029928, 3.335986, 4.82004, -5.259534, -4.082087, -2.159404,
-0.569006, 0.433294, 4.636737] - sajátértékek
[1, 14, 14, 14, 14, 14, 14, 14, 14, 14, 14, 14] - multiplicitások
[0.071429, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0] - multiplicitások (q+1)-
gyel leosztva
13 - különbözőféle sajátértékek

19 ² rendű test
[20.0, -5.493703, -3.991659, -2.010895, -0.894771, 1.842432, 2.922376, 4.275015, 4.8424, 7.508805,
-7.609729, -6.719515, -5.900387, -1.862741, 0.698129, 1.694752, 2.369546, 2.478084, 4.851861] -
sajátértékek
[1, 20] - multiplicitások
[0.05, 1.0] -
multiplicitások (q+1)-gyel leosztva
19 - különbözőféle sajátértékek

23 ² rendű test
[24.0, -7.275061, -2.37464, -2.145356, -2.046371, -0.834653, -0.252802, 0.085928, 4.477902,
6.453508, 7.453239, 7.458305, -6.341911, -5.13404, -3.442482, -3.00665, -2.190024, -1.930788,
1.445716, 3.181794, 5.481067, 7.898005, -7.960687] - sajátértékek
[1, 24] -
multiplicitások
[0.041667, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0,
1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0] - multiplicitások (q+1)-gyel leosztva
23 - különbözőféle sajátértékek

29 ² rendű test
[30.0, -8.279039, -7.439985, -2.758545, -2.32848, -1.748241, -1.620309, -0.164793, 1.366136,
1.721746, 3.689995, 5.851248, 6.871544, 9.338441, 9.500281, -9.068242, -6.139177, -5.236511,
-4.875211, -4.823686, -4.182343, -2.560385, 1.925287, 2.014216, 2.368729, 5.150693, 5.899679,
8.88224, -4.355289] - sajátértékek
[1, 30,
30, 30, 30, 30, 30] - multiplicitások
[0.033333, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0,
1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0] - multiplicitások (q+1)-gyel leosztva
29 - különbözőféle sajátértékek

31 ² rendű test
[32.0, -10.66651, -7.391076, -6.231083, -1.605999, -0.522125, 0.423463, 0.521591, 2.102103,
3.646016, 3.846749, 4.187207, 5.404939, 5.496713, 6.41625, 9.371766, -9.590369, -7.510143,
-5.084026, -3.976672, -1.435994, -1.164666, -0.849536, 2.690237, 5.448112, 5.789318, 5.943593,
9.218306, -6.765518, -6.739052, -1.973588] - sajátértékek
[1, 32,
32, 32, 32, 32, 32, 32] - multiplicitások
[0.03125, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0,
1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0] - multiplicitások (q+1)-gyel
leosztva
31 - különbözőféle sajátértékek

4.ábra: Különböző q prímeekre a sajátértékek

4.8. Megfigyelés. Ha $q = 2^k$, ahol $k \in \mathbb{Z}^+$, akkor a legnagyobb sajátérték a $(q + 1)$, egyszeres multiplicitással, a többi sajátérték pedig $(4l + 1)$ alakú, és egy 0 -ra szimmetrikus intervallumban helyezkednek el.

Hatványok	Sajátértékek	Multiplicitások/ $(q + 1)$
$q = 2^1$	-1,(3)	1;1*
$q = 2^2$	-3,1,(5)	1,2;1*
$q = 2^3$	-3,1,5,(9)	3,3,1;1*
$q = 2^4$	-7,-3,1,5,(17)	2,4,5,4;1*
$q = 2^5$	-11,-7,-3,1,5,9,(33)	1,5,10,5,5,5;1*

5.táblázat: Sajátértékek 2 hatványokra *nincs leosztva $(q + 1)$ -gyel

4.9. Megfigyelés. Ha $q = 3^k$, ahol $k \in \mathbb{Z}^+$, akkor a legnagyobb sajátérték a $(q + 1)$, egyszeres multiplicitással, a többi sajátérték pedig $(-3k + 1) + 3l$, ahol $l = 0 \dots (2k - 1)$, különböző multiplicitással.

Hatványok	Sajátértékek	Multiplicitások/ $(q + 1)$
$q = 3^1$	-2,1,(4)	1,1;1*
$q = 3^2$	-5,-2,1,4,(10)	1,3,2,2;1*
$q = 3^3$	-8,-5,-2,1,4,7,10,(28)	4,3,6,3,6,3,1;1*

6.táblázat: Sajátértékek 3 hatványokra *nincs leosztva $(q + 1)$ -gyel

5 ^2 rendű test

[6.0, -1.236068, 3.236068, -2.618034, -0.381966] - sajátértékek
 [1, 6, 6, 6, 6] - multiplicitások
 [0.166667, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0] - multiplicitások $(q+1)$ -gyel leosztva
 5 - különbözőféle sajátértékek

25 ^2 rendű test

[26.0, 6.0, -4.0, -8.472136, 0.472136, -9.854102, -3.145898, 2.381966, 4.618034, -5.708204, 7.708204, -1.236068, 3.236068, -4.854102, 1.854102] - sajátértékek
 [1, 52, 52, 26, 26, 26, 26, 52, 52, 52, 52, 52, 52, 52, 52] - multiplicitások
 [0.038462, 2.0, 2.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 2.0, 2.0, 2.0, 2.0, 2.0, 2.0, 2.0, 2.0] - multiplicitások $(q+1)$ -gyel leosztva
 15 - különbözőféle sajátértékek

5.ábra: Sajátértékek 5 hatványokra

7^2 rendű test
 [8.0, -2.048917, 2.356896, 2.692021, -4.493959, -1.109916, 1.603875] - sajátértékek
 [1, 8, 8, 8, 8, 8, 8] - multiplicitások
 [0.125, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0] - multiplicitások (q+1)-gyel leosztva
 7 - különbözőféle sajátértékek
 49^2 rendű test
 [50.0, -12.768086, -11.427583, 6.195669, -9.801938, -8.445042, -6.75302, 0.814019, 4.533188,
 11.652793, -5.70171, 5.823708, 9.878002, 0.396125, 3.109916, 6.493959, -5.43296, -0.02177,
 8.454731, -13.305586, 0.933624, 8.371961, -7.878002, -3.823708, 7.70171, -5.24698, -3.554958,
 -2.198062] - sajátértékek
 [1, 50, 50, 50, 50, 50, 50, 50, 100, 100, 100, 100, 100, 100, 100, 100, 100, 100, 100, 100,
 100, 100, 100, 100, 100, 100, 100] - multiplicitások
 [0.02, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 1.0, 2.0, 2.0, 2.0, 2.0, 2.0, 2.0, 2.0, 2.0, 2.0, 2.0, 2.0,
 2.0, 2.0, 2.0, 2.0, 2.0, 2.0, 2.0, 2.0, 2.0, 2.0, 2.0, 2.0, 2.0, 2.0, 2.0, 2.0, 2.0, 2.0, 2.0,
 2.0, 2.0, 2.0, 2.0, 2.0, 2.0, 2.0, 2.0, 2.0] - multiplicitások (q+1)-gyel leosztva
 28 - különbözőféle sajátértékek

6.ábra: Sajátértékek 7 hatványokra

4.3. A rétegek felépítése

Az előző alfejezetekben említett tulajdonságok alapján G_q tranzitív, tehát felépítését tetszőleges pontból tudjuk vizsgálni, például a 0-ból kiindulva.

A gráfelméleti értelemben vett átmérőt szerettem volna megvizsgálni G_q -n, ezért a gráfot a 0-ba toltam, és onnan számolva kialakítottam az 1., 2. és 3. réteget, amelyek rendre egy, kettő illetve három távolságra vannak 0-tól.

4.10. Állítás. *A $q + 1$ rendű automorfizmus, amely a 0-t helybenhagyja, két tulajdonságot foglal magába:*

1. *A gráfon belül a 0-n kívül nem hagy helyben egy csúcsot sem, $q + 1$ nagyságú orbitokban permutálja azokat.*
2. *Minden réteget saját magán belül permutál.*

Bizonyítás. A gráf elemeit egy rögzített $(q + 1)$. egységgyökkel beszorozva minden egyes szorzás után ugyanazt a gráfot kapjuk, és $q + 1$ rögzített egységgyökkel való beszorzás után minden elem a kiindulópontjába kerül vissza, a $(q + 1)$. egységgyökök periodikussága miatt.

Az 1. réteget a $(q + 1)$. egységgyökök alkotják, tehát ők triviálisan az első rétegen belül fognak permutálódni.

Ha x és y csúcsok 2. rétegbeli szomszédjai egy rögzített $(q + 1)$. egységgyöknek, akkor a $(q + 1)$ -gyel való szorzás megfeleltethető egy forgatásnak. A 2. réteget vizsgálva ez azt jelenti, hogy rétegen belül permutálódnak az elemek, illetve senki nem marad egy helyben.

Ha a 2. rétegen belül minden egyes elemet végigszorozunk $(q + 1)$ -gyel $(q + 1)$ -szer, visszakapjuk az eredeti rétegszerkezetet a periodikusság miatt.

Ugyanez igaz lesz a 3. rétegben is. □

4.11. Következmény. *Az 1. réteg $(q + 1)$ méretű, a többi mérete is $(q + 1)$ -gyel osztható.*

Réteg	Elemek
0. réteg	0
1. réteg	$(q + 1)$. egységgyökök
2. réteg	2 távolságra levő elemek
3. réteg	3 távolságra levő elemek

7.táblázat: A rétegek elemei

4.4. Az 1. rétegek által feszített részgráfok

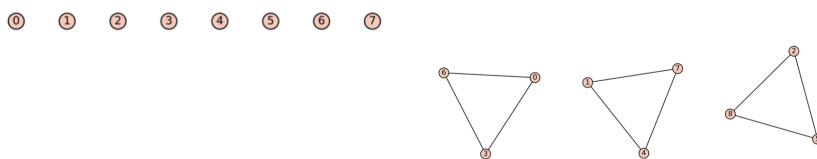
A különböző maradékosztályok szerint el lehetett különíteni az 1. rétegek által ki-feszített részgráfokat, amit a következő táblázatban felsoroltam, a hozzájuk tartozó részgráfokkal.

Az első oszlop q 6-tal való oszthatóságának maradékait mutatja.

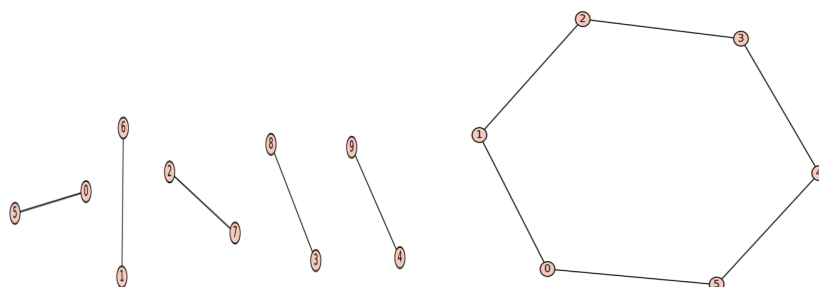
Maradékok	1. réteg mintázata	q
$q \equiv 1 \pmod 6$	izolált pontok	7, 13, 19, 25, 37, 43, 49
$q \equiv 2 \pmod 6$	diszjunkt 3 hosszú körök (háromszögek)	2, 8, 32 - a 2 páratlan hatványai
$q \equiv 3 \pmod 6$	teljes párosítás	3, 9, 27 - 3 hatványok
$q \equiv 4 \pmod 6$	izolált pontok	4, 16 - a 2 páros hatványai
$q \equiv 5 \pmod 6$	diszjunkt 6 hosszú körök (hatszögek)	5, 11, 17, 23, 29, 41, 47

8.táblázat: 6-tal való oszthatóság szerinti maradékok és a mintázatok

4.12. Megjegyzés. A $q \equiv 5 \pmod 6$ esetben fedezhető fel a legnagyobb hasonlóság az euklideszi esethez, ahol az első rétege az egységtávolsággráfnak szintén diszjunkt hatszögekre bomlik.

7.ábra: $q = 7$ és $q = 8$ esetben az 1. rétegek

8.ábra: $q = 9$ és $q = 5$ esetben az 1. rétegek

4.5. A rétegek méretei

Emlékezzünk vissza, hogy a 0.-tól különböző rétegek mérete mindig osztható $(q + 1)$ -gyel. Ez visszavezethető a gráf tranzitivitására, mivel az összes automorfizmus tranzitívan hat a gráfon, tehát minden csúcs egyforma és a szomszédság is ugyanaz lesz.

Az erősen reguláris gráfoknak az átmérője (lényegében) mindig 2. A kialakított G_q ehhez közeli értéket mutatott, minden esetben az átmérő legfeljebb 3 lett.

4.13. Megfigyelés. *A gráf maximális rétegeinek száma 3, tehát az átmérője a gráfnak legfeljebb 3 lesz.*

Miután maradékosztályok szerint vizsgáltam meg a rétegek méreteit, szabályosságot fedeztem fel, és $(q + 1)$ függvényében fel tudtam írni mindegyik osztályra a hozzá tartozó képletet. Ezt foglaltam össze a 8.táblázatban.

Maradékok	1.réteg	2.réteg	3.réteg	Összesen
$q \equiv 1 \pmod{6}$	$q + 1$	$\left(\frac{(q-1)}{2} + 1\right)(q + 1)$	$\left(\frac{(q-1)}{2} - 2\right)(q + 1)$	$q^2 - 1$
$q \equiv 2 \pmod{6}$	$q + 1$	$\left(\frac{q}{2} - 1\right)(q + 1)$	$\left(\frac{q}{2} - 1\right)(q + 1)$	$q^2 - 1$
$q \equiv 3 \pmod{6}$	$q + 1$	$\frac{(q-1)}{2}(q + 1)$	$\left(\frac{(q-1)}{2} - 1\right)(q + 1)$	$q^2 - 1$
$q \equiv 4 \pmod{6}$	$q + 1$	$\frac{q}{2}(q + 1)$	$\left(\frac{q}{2} - 2\right)(q + 1)$	$q^2 - 1$
$q \equiv 5 \pmod{6}$	$q + 1$	$\frac{(q-1)}{2}(q + 1)$	$\left(\frac{(q-1)}{2} - 1\right)(q + 1)$	$q^2 - 1$

9.táblázat: 6-tal való oszthatóság szerinti rétegméretetek

4.14. Állítás. *Az egyes rétegek méretei a táblázatban leírt képletek alapján kiszámolhatóak.*

Bizonyítás. Az egyes részesetek bizonyításában segített konzulensem és a kézirat, amelyet ebben a témában írt [9]. Itt csak nagyon röviden vázoljuk az alapötletet.

- $q \equiv 1 \pmod{6}$

Ha $q \equiv 1 \pmod{6}$, akkor a gráf nem tartalmaz háromszöget, hiszen $\mathbb{F}_{q^2}$ -ben nincsen megoldása az $x^{q-1} + y^{q-1} = z^{q-1}$ egyenletnek. Ebből adódóan, egy 1. rétegben levő elemnek, legyen x , $(q + 1)$ szomszédja van $((q + 1)$ -reguláris a gráf). Az egyik szomszédja biztosan 0, egy másik az $x + x$, a további $(q - 1)$ szomszéd pedig $x + y$ alakú ($x \neq y$), amelyek minimum kétszer állnak elő, hiszen $y + x$ ugyanaz, mint $x + y$. Összegezve: $(q + 1) + \frac{q-1}{2}(q + 1)$, ami megfelel a táblázatban szereplő képletnek.

- $q \equiv 3 \pmod{6}$

Ebben az esetben az 1. rétegen belüli élek csak x és $2x$ között mehetnek. Az 1. rétegben minden csúcsnak $(q + 1)$ szomszédja van, az egyik a 0 , a másik a $2x$, amely az 1. réteg eleme, a maradék $(q - 1)$ elem, amely $x + y$ alakú, pedig kétszer szerepel, hiszen $y + x = x + y$. Tehát a 2. réteg mérete $(q + 1)^{\frac{q-1}{2}}$.

□

4.15. Megfigyelés. *A rétegek méreteinek képlete megegyezik, ha q 6-tal osztva 3, illetve 5 maradékot ad.*

4.16. Megfigyelés. *Ha q 6-tal osztva 2 maradékot ad, akkor a 2. és 3. réteg mérete megegyezik.*

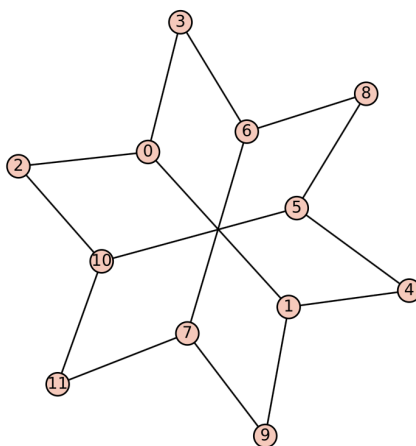
4.17. Megfigyelés. *A 3. rétegek mérete 0, ha $q = 2, 3$ vagy 4. A 3. réteg méreteinek képletét 0-ra rendezve megkapjuk ezeket a q -kat. Ezekben az esetekben G_q erősen reguláris lesz.*

4.6. A rétegek által kifeszített részgráfok fokszámai

Az egyes rétegek által kifeszített részgráfokat vizsgáltam meg aszerint, milyen fokszámok fordulnak elő egyes rétegekben q 6-os maradékosztálya szerint. Megnéztem, hogy e részgráfokban mely fokszámok hányszor fordulnak elő.

Maradékok	1. réteg fokszámai	Előforduló multiplicitások
$q \equiv 1 \pmod{6}$	0	$(q + 1)$
$q \equiv 2 \pmod{6}$	2	$(q + 1)$
$q \equiv 3 \pmod{6}$	1	$(q + 1)$
$q \equiv 4 \pmod{6}$	0	$(q + 1)$
$q \equiv 5 \pmod{6}$	2	$(q + 1)$

10.táblázat: 1. réteg fokszámai és multiplicitásaik maradékosztályok szerint

9.ábra: $q = 5$ -re a 2. osztály mintázata

Maradékok	Fok-Mult	Fok-Mult	Fok-Mult	Fok-Mult	Fok-Mult	Fok-Mult	Fok-Mult
$q \equiv 1$	7	13	19	25	31	37	43
	4-24× 7-8×	6-42× 7-42× 10-14×	7-20× 10-80× 12-80× 13-20×	10-104× 12-104× 13-78× 18-52×	12-192× 13-32× 16-32× 18-128× 19-96× 22-32×	16-76× 18-304× 19-228× 22-38× 24-38× 25-38×	18-176× 19-220× 22-132× 24-220× 25-88× 28-132×
$q \equiv 2$	2	8	32	-	-	-	-
	-	4-27×	10-165× 13-165× 19-165×	-	-	-	-
$q \equiv 3$	3	9	27	-	-	-	-
	2-4x	2-20× 5-20×	8-28× 11-84× 14-168× 17-84×	-	-	-	-
$q \equiv 4$	4	16	-	-	-	-	-
	3-10×	6-68× 9-68×	-	-	-	-	-
$q \equiv 5$	5	11	17	23	29	41	47
	2-6× 3-6×	4-24× 5-12× 6-12× 8-12×	4-18× 5-18× 8-36× 10-54× 11-18×	8-48× 10-96× 11-96× 14-24×	10-30× 11-90× 14-90× 16-120× 17-60× 18-30×	14-42× 16-126× 17-84× 20-210× 22-210× 23-42× 24-42× 26-84×	16-48× 20-144× 22-336× 23-240× 26-192× 28-96× 29-48×

11.táblázat: 2.réteg fokszámai és multiplicitásai maradékosztályok szerint

Maradékok	Fok-Mult	Fok-Mult	Fok-Mult	Fok-Mult	Fok-Mult	Fok-Mult	Fok-Mult
$q \equiv 1$	7	13	19	25	31	37	43
	2 - 8x	4-42× 8-14×	7-20× 8-40× 10-60× 14-20×	8-52× 10-104× 13-52× 14-52×	10-32× 13-128× 14-96× 16-128× 19-32×	13-38× 14-114× 16-114× 19-114× 20-152× 22-76×	16-132× 19-88× 20-308× 22-88× 25-88× 26-132×
$q \equiv 2$	2	8	32	-	-	-	-
	-	6-27×	15-330× 18-165×	-	-	-	-
$q \equiv 3$	3	9	27	-	-	-	-
	-	4-30×	10-84× 16-252×	-	-	-	-
$q \equiv 4$	4	16	-	-	-	-	-
	-	5-34× 8-68×	-	-	-	-	-
$q \equiv 5$	5	11	17	23	29	41	47
	2-6×	5-24× 6-12× 8-12×	5-18× 8-54× 11-36× 12-18×	8-72× 11-24× 12-96× 14-48×	11-30× 12-60× 14-120× 17-30× 18-150×	17-84× 18-168× 20-168× 23-84× 24-252× 26-42×	17-96× 18-48× 20-96× 23-96× 24-336× 26-144× 29-144× 30-96×

12.táblázat: 3. réteg fokszámai és multiplicitásaik maradékosztályok szerint

4.18. Megfigyelés. *A fokszámok multiplicitásai minden rétegben és minden maradékosztályban oszthatóak lesznek $(q + 1)$ -gyel.*

5. Konklúzió

Habár a dolgozat főcíme erősen reguláris gráfokra utal, az alcímnek megfelelően az egységtávolsággráf vizsgálatával foglalkoztam különböző véges testek alaphalmazain. A cél az erősen reguláris gráfoknál jól ismert eredményekhez hasonlóan a spektrum meghatározása, fokszámok vizsgálata és az átmérők összehasonlítása.

A G_q gráf sok szép tulajdonsággal rendelkezik, amik részben hasonlítanak az erősen reguláris gráfok tulajdonságaihoz.

A következő pontokban összeszedtem, milyen hasonlóságokat fedeztem fel a gráfok vizsgálatában.

1. Az erősen reguláris gráfok spektruma meghatározható, legfeljebb 3 különböző sajátértékük van. Ez G_q spektrumára is jellemző volt, q^2 "helyett" legfeljebb q (valódi prímszám q esetén még sokkal kevesebb) különböző sajátértéket találtam.
2. Az átmérő erősen reguláris gráfokra 2, G_q -ra legfeljebb 3.
3. A G_q gráf $(q + 1)$ -reguláris és a legnagyobb sajátérték $(q + 1)$, ugyanúgy, mint az erősen reguláris esetben.
4. A legismertebb erősen reguláris gráfokhoz hasonlóan a G_q gráfnak nagy automorfizmuscsoportja van. Ez a csoport tranzitív a csúcsokon, a 0 stabilizátora az egyes "rétegeket" $q + 1$ (vagy ennek többszöröse) méretű orbitokban permutálja.

Hivatkozások

- [1] Szőnyi, T. (2013). Szimmetrikus struktúrák. Typotex.
- [2] Kiss, E. (2017). Bevezetés az algebrába (2nd ed.). Typotex.
- [3] Freud, R. (2007). Lineáris algebra. ELTE Eötvös kiadó.
- [4] Katona, Gy. Y., Recski, A., Szabó, Cs. (2012). A számítástudomány alapjai. Typotex.
- [5] Weisstein, E. W. (2009). Hadwiger-Nelson Problem. link :<https://mathworld.wolfram.com/>.
- [6] Beck, J., Spencer, J. (1984). Unit distances. Journal of Combinatorial Theory, Series A, 37(3), 231-238.
- [7] Maehara, H., Rödl, V. (1990). On the dimension to represent a graph by a unit distance graph. Graphs and Combinatorics, 6(4), 365-367.
- [8] Itai, A., Papadimitriou, C. H., Szwarcfiter, J. L. (1982). Hamilton paths in grid graphs. SIAM Journal on Computing, 11(4), 676-686.
- [9] Sziklai, P. Some properties of the unit distance graph over a finite field, Kézirat